

Arie Molenkamp
Stichting

Secretariaat: Vincent Hildebrandt
Primulastraat 26, 2565 PJ Den Haag
T 070 3258817 E ams@casema.nl
www.abdijkerk.info

De concerten kunnen mede plaatsvinden dankzij de financiële steun van de Arie Molenkamp Stichting. U kunt ons steunen door **Vriend** te worden van de Stichting en jaarlijks een vast bedrag (minimaal €15, aftrekbaar voor de belasting) over te maken op NL87RABO0119625776 t.n.v. Arie Molenkamp Stichting te Den Haag o.v.v. (nieuwe) Vriend en uw e-mail adres. Uw steun is hard nodig en wordt bijzonder gewaardeerd!

facebook

Wij zijn ook te vinden op Facebook:
www.facebook.com/Abdijkerk/
Als u onze pagina 'liked', blijft u automatisch op de hoogte van alle activiteiten in de Abdijkerk.

Special

Requiem, Gabriel Fauré
Toegang €10

22 oktober 2017, 15.30 uur

Consortium Vocale
o.l.v. Stephen Kavelaar
Geerten van de Wetering, harmonium
Diverse vocale solisten.

Abdijkerk, Willem III straat 40 Den Haag
T 070 3974182 www.abdijkerk.info

Monumentendag

9 september 2017, 10.00 - 16.30 uur

- 10.00-16.00 uur **Boekenmarkt**
- 13.30-15.00 uur **Open Orgelmiddag**
(gelegenheid zelf het orgel te bespelen)
- 15.30-16.00 uur **Orgelbespeling**

Open Podium

Toegang gratis

- 17 september 2017, 15.30 uur
Yvonne Rietbergen & Ayumi Matsuda & Victoria Davies (blokfluiten & harp)
- 15 oktober 2017, 15.30 uur
Bert Mooiman, orgel & harmonium
- 19 november 2017, 15.30 uur
Ensemble Lautenwerk (Bach-programma)

Orgelconcerten bij kaarslicht

Toegang €10; passe-partout drie concerten €20

Bach bij kaarslicht

- 4 november 2017, 15.30 uur
Anna Karpenko (Den Haag/Moskou)
- 11 november 2017, 15.30 uur
Winfried Bönig (Dom, Keulen)
- 18 november 2017, 15.30 uur
Gijsbert Kok (Abdijkerk, Den Haag)

ABDIJKERK

WILLEM III STRAAT
2552 BS DEN HAAG

- 2 juli **Aarnoud de Groen**
- 9 juli **Yukiko Yamada**
- 16 juli **Lieuwe de Jong**
- 23 juli **Anton Doornhein**
- 30 juli **Gijsbert Kok**
- 06 aug **Paul De Maeyer**
- 13 aug **Victor Manuel Morales**
- 20 aug **Jan Van Mol**
- 27 aug **Jeroen de Haan**
- 03 sept **Erik-Jan Eradus**
- 09 sept **Vincent Hildebrandt**

Orgelbespelingen zomer 2017

Foto-expositie Joachim Reichner

in de kloostergang van de Abdijkerk

Reichner was de man die in 1780 ons orgel bouwde. Samen met zijn knecht en zijn zoon had Reichner in die tijd de meeste Haagse orgels in onderhoud. In 1786 ontving hij de eervolle opdracht om een soortgelijk orgel voor de kerk van Rijswijk te bouwen. De foto-expositie in de kloostergang is deze zomer gewijd aan het leven en het werk van Reichner. Dezelfde expositie is ook te zien tijdens de zomeropenstelling van de Oude Kerk in Rijswijk. Op zondag 5 november om 15.30 uur zal rond het graf van Joachim Reichner in de Oude Kerk van Rijswijk tijdens een plechtig herdenkingsconcert bij het leven van deze orgelbouwer stilgestaan worden.

Orgelrondleiding

onder het motto: *Joachim Reichner, 250 jaar een ambachtelijk orgelbouwer.*

Data: 2/7, 6/8, 15.00 uur

Als stenen konden spreken

Twee voordrachten over aspecten van de geschiedenis van de kerk

Data: 30/7, 27/8, 15.00 uur

Deze zomer

Dispositie

1780

Joachim Reichner (Hoofdwerk)

1791

Joachim Reichner (Rugwerk)

1856

Bätz & Co (C.G.F. Witte) (renovatie)

1908

J. de Koff (n.a.v. kerkrestauratie)

1975

Flentrop (n.a.v. kerkrestauratie)

2006

Orgelmakerij Steendam
(restauratie en uitbreiding)

Dispositie van het Reichner-Bätz-Steendam orgel

Hoofdwerk (C-f^{''})

Bourdon	16 vt **
Prestant	8 vt *
Holpijp	8 vt *
Octaaf	4 vt *
Fluit	4 vt **
Quint	3 vt *
Octaaf	2 vt *
Mixtuur	II-III */**
Cornet	V **
Trompet	8 vt b/d **

Rugwerk (C-f^{''})

Prestant	8 vt *
Bourdon	8 vt *
Viola di Gamba	8 vt **
Octaaf	4 vt *
Fluit	4 vt **
Roerquint	3 vt *
Gemshoorn	2 vt *
Dulciaan	8 vt b/d **
Tremulant	
Afsluiter	

Pedaal (C-d')

Subbas	16 vt ****
Gedekt	8 vt **
Basson	16 vt ****

HW-RW/Ped-HW, Calcant

* Reichner

** Witte 1856

*** Witte 1864

**** Steendam 2006

2 juli

Aarnoud de Groen

Michael Schütz (*1963)

Uit '20 Pop-Stücke für Orgel'

- The Beginning
- Community
- Keep Cool
- Impressions
- That's It

Charles Camilleri (1931-2009)

Wine of Peace

Jacques-Nicolas Lemmens (1823-1881)

Hélène-Polka

Gary Sieling (1952) Toccatà and Fugue in d minor
on a theme by Mancini

Aarnoud de Groen (1971) werd in 1985 toegelaten tot de gecombineerde opleiding school en muziek aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag. Aan dit instituut heeft hij bij Rienk Jiskoot zijn beroepsopleiding gevolgd. Vervolgens was Ben van Oosten voor enige tijd zijn leermeester. In 1990 volgde zijn benoeming als organist van de Julianakerk te Den Haag. Wegens sluiting van de Julianakerk in 1997, is hij – samen met zijn orgel – verhuisd naar de Bethlehemkerk te Den Haag, waar hij nog steeds als kerk- en concertorganist werkzaam is. Aarnoud de Groen betreedt met zijn concertprogrammering niet alleen de gebaande wegen. Naast werken uit o.m. de Duitse barok en Franse romantiek, zijn vaak ook minder en soms zelfs onbekende, maar dikwijls spectaculaire orgelwerken op zijn concerten te horen. Op www.youtube.com is hij veelvuldig in de publiciteit als Bach-vertolker op zijn Vierdag-orgel. Deze uitvoeringen zijn ook in het buitenland niet onopgemerkt gebleven. Zo was hij in 2010 te gast op een Fins orgelfestival om de Trio-sonates van J.S. Bach uit te voeren. Ook in de zomer van 2011 concerteerde hij weer in Scandinavië. Tevens is hij bij herhaling uitgenodigd om te concineren in de Notre-Dame te Parijs en was hij o.a. in Duitsland, Ierland en Zwitserland te beluisteren. Sinds 1997 is hij als vaste begeleider verbonden aan het Christelijk Residentie Mannenkoor.

Toelichting

De Duitse jazzmusicus Michael Schütz publiceerde vele composities voor piano en die vinden gretig aftrek. Enkele jaren geleden heeft hij aan de oproep van veel organisten gehoor gegeven en publiceerde hij zijn Popstukken voor orgel. Het ene deel zal u doen denken aan bijvoorbeeld ABBA, terwijl een ander werkje weer een echte jazz-sfeer ademt.

De Belg Jacques-Nicolas Lemmens is vooral bekend geworden als vertolker en componist van serieuze muziek; zijn "Hélène-Polka" hoort echter meer bij de salonmuziek. Een uiterst lichtvoetig werkje dat bij menig een de mondhoeken zal doen krullen.

Charles Camilleri was op Malta een groot en geverd componist die ook enkele composities voor orgel heeft geschreven. Het verstilde "Wine of Peace" roept de sfeer van de vorige eeuw op en doet denken aan meditatie tijdens de yoga-lessen.

De Toccatà en Fuga van Gary Sieling is gebaseerd op Bachs beroemde werk met dezelfde titel. Sieling liet zich ook inspireren door een thema van de hand van Henry Macini dat u beslist wel eens eerder heeft gehoord. De echte kenner van orgelmuziek zal in dit spannende stuk ook citaten uit beroemde orgelwerken herkennen.

9 juli

Yukiko Yamada

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

- Prelude in Es BWV552
- O Mensch beweine dein Sünde groß BWV622

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Praeludium und Fuga in c Op.37/1

Robert Schumann (1810-1856)

Studien für den Pedal-Flügel Op.56 Nr.4

Johann Sebastian Bach

Fuge in Es BWV552

Yukiko Yamada (geboren in Nagoya, Japan) behaalde haar Bachelor in 2004 als leerling van Tsuguo Hirono en haar Master met eervolle vermeldingen in 2007. Zij studeerde verder bij Theo Jellema, Wolfgang Zerer en Erwin Wiersinga op het Prins Claus Conservatorium in Groningen en bij Jos van der Kooy op het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Gedurende deze studies nam zij deel aan diverse internationale wedstrijden en won derde prijzen op de "Andrea Antico da Montona International Organ Competition" en de "South Friuli International Organ Competition", en eerste prijzen op de "International Organ Competition in Baceno" en de "Joseph Bossard Preis competition". Zij kreeg ook invitaties om op te treden in muziekfestivals, de John Hill HSBC series in London (2011) en het 'International Baroque music festival' in Beijing (2013).

Zij heeft reeds vele concerten gegeven in Japan, Korea, China, Rusland en Europa. In 2013 werd zij uitgenodigd voor een grote solo-concerttour in zeven verschillende Russische steden, uitgezonden door meerdere Russische TV-nieuwsstations. Zij is op dit moment lid van de Japanse Organistenvereniging, het Japanse Orgelgenootschap en leraar op het 'Atelier baroque Sengoku' in Tokyo.

Toelichting

Foto: Pieter Baak

Het derde deel van de 'Clavier-Übung' is ongetwijfeld Bachs meest belangrijke bijdrage aan de orgelliteratuur. Het bevat hoofdzakelijk koraalvoorspelen, geflankeerd door de meesterlijke 'Praeludium und Fuge' in Es, BWV552. Het melodische materiaal is afkomstig van twee verschillende typen koralen: hymnen voor het Kyrie en Gloria van de Lutherse mis en hymnen rond de Lutherse Catechismus.

Veel van Bach's klavierwerken maken deel uit van grotere verzamelingen van koraalvoorspelen die hij op verschillende momenten van zijn leven maakte. De eerste was het 'Orgel-Büchlein' – een verzameling van 46 koraalvoorspelen geschreven tussen 1713 en 1716. Het koraalvoorspel BWV622 is een groots passie-koraal dat op onnavoelgbare wijze uitdrukking geeft aan het lijden van Christus.

Foto: Pieter Baak

Eén van de belangrijkste orgelwerken van Mendelssohn betreft een reeks van drie preludia en fugae op.37. Deze werd in Engeland in 1837 voltooid en opgedragen aan de Londonse organist Thomas Attwood.

Schumann's op.56, gepubliceerd in 1845, is opgedragen aan Schumann's 'gewaardeerde leraar en vriend' Johann Gottfried Kuntzsch (1775-1855). Hij was Schumann's eerste pianoleraar en organist van de Marienkirche, de grootste kerk in Zwickau. No. 4 met de subtitel 'Innig' is een prachtige, zangrijke compositie.

16 juli   Lieuwe de Jong

John Bennet (1735-1784)

Trumpet Voluntary

Georg Böhm (1661-1733)

Choralpartita 'Ach wie flüchtig, ach wie nichtig'
(8 variaties)

Lieuwe de Jong (1946)

'In heissem Liebesstreben werd' ich entschweben zum
Licht, zu dem kein Aug gedrungen!
(naar de 2de Symphonie van Gustav Mahler)

George Berg (18th century)

Cornet Voluntary

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

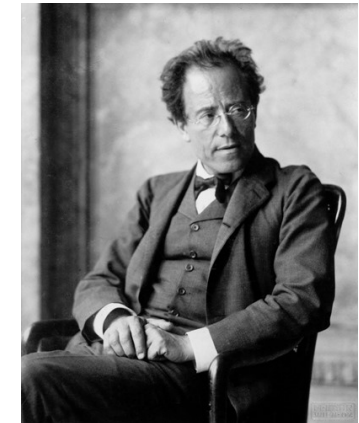
Preludium en fuga in e BWV 533

Lieuwe de Jong (Leeuwarden, 1946) studeerde orgel aan het Koninklijk Conservatorium en aan het Rotterdams Conservatorium resp. bij Rienk Jiskoot en Arie Keijzer. Piano, zang en koördirectie behoorde ook tot zijn vakkenpakket. Na een paar jaar vervolgde hij zijn zangstudie bij Lucie Frateur docent aan het Koninklijk Vlaams Conservatorium te Antwerpen. Naast optredens in zang en orgel was hij tot aan zijn pensionering vooral als docent orgel en als huisfotograaf werkzaam aan het Koorenhuis Centrum voor Kunst en Cultuur in Den Haag. Van 1972-1992 was hij cantor en organist van de Johanneskapel (thans Bosbeskapel). Hij componeert liederen voor zangstem en piano op teksten van o.a. Paul Verlaine, Guillaume van der Graft, Judith Herberg. Ook componeert hij voor orgel en schrijft hij kerkmuziek, voornamelijk onberijmde psalmen en schriftgedeelten voor solostem in een dramatisch reciterende stijl. Momenteel speelt hij met regelmaat de erediensten in de Maranathakerk in Den Haag.

Toelichting

Zowel John Bennet en George Berg (Berg was van Duitse afkomst) waren destijds organist in London, resp. in de St. DionisBack en in de St Mary-at-Hill. Voluntary's werden als onderdeel van een kerkdienst gespeeld. Het zijn vrije en geïmproviseerde aandoende composities en werden veelal naar een orgelregister genoemd, een trompet of cornet, die het orgel van de Abdijkerk beide bezit.

De Jong's compositie 'Na de 2de Symphonie van Mahler' is ontstaan tijdens een Mahlerproject (2005) in het Koorenhuis Centrum voor Kunst en Cultuur. Daar werd deze 2de Symphonie toen uitgevoerd in de Lutherse Kerk. Na al het 'geweld' van slot van deze Symphonie creëert deze compositie een verstild orgelmoment om recht te doen aan de tekst, gezongen in deze Symphonie: *In heissen Liebesstreben...*

Georg Böhm was organist van de Sankt Johanneskirche in Lüneburg. Hij was de leraar van de jonge J.S. Bach. Partita's waren toen een bekende en populaire barokke vorm om koraalmelodieën te varieëren. Böhm wordt gezien als de uitvinder van dit genre.

Bach was twintig toen hij het Preludium en fuga in e schreef. Een gedurfd stuk om het orgel van de Neue Kirche in Arnstadt te testen waar hij toen als organist benoemd werd. Op het marktplein van Arnstadt staat een standbeeld van Bach waar hij in een wat recalcitrante houding afgebeeld staat en zo klinkt (stylus phantasticus) het Preludium ook. De fuga heeft een kort en charmant thema.

23 juli Anton Doornhein

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Preludium en fuga in C BWV 547

François-Henri Houbart (*1952)

Partita sur un choral de Michel Chapuis
"Sanctus de Saint Séverin" (vijf variaties)

Andrew Carter (*1939)

Saint Wilfrid's Suite

- Procession (Choral prelude on Crucifer)
- Gospel Fanfare
- Offertory
- Veni Creator Spiritus (for Communion)
- Finale

Anton Doornhein (1960) studeerde hoofdvak orgel bij Jet Dubbeldam. De studie sloot hij af met de diploma's Docerend Musicus en Uitvoerend Musicus. Verder behaalde hij hier ook diploma's voor pianospel. Na zijn opleiding nam hij deel aan diverse cursussen, o.a. bij Albert de Klerk en Kamiel d'Hooghe. Verder volgde hij interpretatielessen bij Marie-Louise Langlais-Jaquet aan het 'Conservatoire International de Musique' te Parijs, die bekroond werden met een unanieme toekenning van de Grand Prix. In 1985 won hij het 'Nationaal Orgelconcours' te Leiden in de categorie romantiek en in 1988 werd hij prijswinnaar van het Internationaal Orgelconcours te Nijmegen. Bij het Internationaal Bach Concours 1995 in de Grote of Sint-Bavokerk te Haarlem was hij een van de finalisten. Vanwege zijn verdiensten voor de Franse orgelcultuur ontving hij in 1997 de bronzen, en in 2004 de zilveren medaille 'Arts, Sciences et Lettres'. In 2001 won hij drie prijzen bij het César Franck Orgelconcours in de Kathedrale Basiliek St. Bavo te Haarlem: de tweede prijs, de publieksprijs en de Charles Tournemireprijs. Anton Doornhein is werkzaam als muzikaal begeleider bij de Rotterdamse Dansakademie, de Stichting voor Kunstzinnige Vorming te Rotterdam en bij de Vrije Akademie Westvest te Delft. Als organist is hij verbonden aan de Dominicuskerk in Rotterdam en aan de begraafplaats Oud Eik en Duinen te Den Haag. Van zijn spel verscheen een aantal cd's.

Toelichting

Bach's Preludium en Fuga in C kent een ongewone maatsoort (9/8) en dat geldt ook voor de herhaalde noten in het midden van de stijgende notenreeks waarmee het thema begint, welke Bach de mogelijkheid bieden met 10 noten een heel oktaaf te omvatten. De quasi-ostinato pedalpartij zorgt voor een constant herinnering aan de maatsoort en is afgeleid van de sporaan in de tweede maat van het preludium. Pas als reeds tweederde van de fuga is gespeeld, doet het pedaal zijn intrede.

De variaties van Houbart zijn geschreven in een klassieke, nogal Duitse stijl, als een hommage aan Michel Chapuis (*1930). Deze uitzonderlijke organist bracht het Franse en Duitse orgelrepertoire uit de 17e en 18e eeuw op excellente wijze onder de belangstelling en heeft daarmee een grote bijdrage geleverd aan de herleving van het orgelspel in de tweede helft van de vorig eeuw.

De Saint Wilfrid's Suite verwijst naar de bisschop van Northumbrië, een van de belangrijkste Angelsaksische koninkrijken in het Engeland van de 7e eeuw, de beschermheilige van vele kerken in Noord-Engeland. Het stuk is geschreven voor de honderdste verjaardag van het Harrisonorgel in de St Wilfrid in Harrogate. Het eerste deel is een koraalprelude op Sydney Nicholson's hymne Crucifer. Voor de Communion is de melodie van het Veni Creator gebruikt.

30 juli **Gijsbert Kok**

Johann Sebastian Bach (1685 – 1750)

Preludium in D BWV532

Vier koralen uit het "Orgelbüchlein":

- Alle Menschen müssen sterben BWV 643
- Ach wie nichtig, ach wie flüchtig BWV 644
- Ich ruf zu Dir, Herr Jesu Christ BWV 639
- Mit Fried und Freud ich fahr dahin BWV 616

Johann Ludwig Krebs (1713 – 1780)

Fantasia à gusto italiano

Improvisatie

Alexandre Guilmant (1837 – 1911)

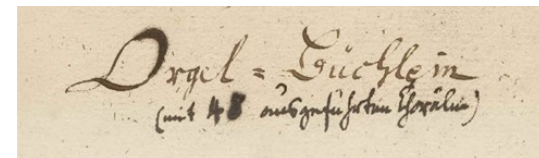
- Cantilène pastorale op. 15
- Marche sur un thème de Haendel op. 15

Gijsbert Kok (1963) studeerde orgel, kerkmuziek, improvisatie en muziektheorie aan de conservatoria van Den Haag, Tilburg en Rotterdam en beiaard aan de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort. Hij is co-titulaire organist van de Abdijkerk in Den Haag - Loosduinen en organist van de American Protestant Church in Den Haag. Tevens is hij stadsbeiaardier van Den Haag en Scheveningen en vaste bespeler van de carillons van Voorschoten en Zoetermeer. Hij doceert hoofdvak muziektheorie aan het Rotterdams Conservatorium en hij heeft een concertpraktijk als organist, beiaardier en begeleider.

Toelichting

Het feestelijke Preludium in D van Bach is een driedelig stuk waarin een lang middendeel in Italiaanse stijl wordt omlijst door virtuoze en dramatische passages in de stijl van Noord-Duitse barokcomponisten als Buxtehude en Bruhns. Het werk wordt vaak gecombineerd met een fuga in D, maar volgens deskundigen is het Preludium onafhankelijk van de fuga ontstaan en daarom ook als zelfstandig werk uit te voeren.

De teksten van de vier korte koralen uit het 'Orgelbüchlein' gaan over de vergankelijkheid van het aardse leven en de hoop op God. "Mit Fried und Freud" is een berijming van de lofzang van Simeon.

Johann Ludwig Krebs was een leerling en vriend van Bach. Zijn talrijke composities werden

pas in de 20e eeuw herontdekt. Hij is het bekendst van zijn orgelwerken, maar componeerde ook talrijke werken voor zang en andere instrumenten, zoals voor gitaar. Zijn Fantasia is een opgewekt stuk met een solostem voor de linkerhand.

Alexandre Guilmant was in de tweede helft van de 19e eeuw samen met Widor de leidende figuur in de Parijse orgelwereld en leraar van tal van organisten die op hun beurt furore zouden maken. Hij was organist van de Parijse Ste. Trinité. Het meest bekend en geliefd werden zijn acht orgelsonates. Zijn mars is gebaseerd op het koor "Lift up your heads" uit de Messiah van G.Fr. Handel.

6 augustus Paul De Maeyer

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Fantasia en fuga in g BWV 542

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847)

Sonate nr 4

Allegro con brio – Andante religioso –

Allegretto – Allegro maestoso

Paul De Maeyer (*1964) studeerde aan het Lemmensinstituut te Leuven af voor orgel, muziekgeschiedenis en muziekdidactiek. Aan het Conservatorium te Utrecht behaalde hij het solistendiploma voor orgel bij Reitze Smits. Hij volgde meerstercursussen onder meer voor orgel en improvisatie bij Jos Van Immerseel, Michel Chapuis en Thierry Escaich.

Als organist, improvisator en begeleider is hij regelmatig te horen op recitals, concerten en opnames in verscheidene bezettingen. Hij was te gast op orgelfestivals in België, Frankrijk, Italië, Noorwegen, Nederland en Zwitserland. Hij verleende zijn samenwerking aan projecten met dans, beeldhouwwerk, stille film, beiaard, draaiorgel, volksmuziek, orgelpresentatie, improvisatie-estafettes, theater en poëzie, orgelsymfonieën, barokcantates, marionettenopera, gregoriaans, koorimprovisatie en gespecialiseerde opleidingen orgelspel en -literatuur voor buitenlandse studenten rond het Vlaamse orgelpatrimonium.

Zijn talrijke solo-improvisatieconcerten zijn telkens nieuw en bevatten referenties naar de Europese muzikliteratuur, de folklore, het liturgische tijdeigen, programmatische beelden, natuurelementen en eigen ontworpen thema's die uit het instrument in kwestie worden gehaald. Paul De Maeyer promoot de orgelkunst actief onder andere door medewerking aan de uitbouw van Vlaamse orgeldagen en een bloeiend muziekleven rond orgels in Gent. Daarnaast is hij werkzaam als docent orgel, improvisatie, concertcoaching en begeleidingspraktijk aan verscheidene vlaamse muziekacademies. Hij is stadsadviseur voor de orgels van Gent.

Toelichting

Bach's Fantasia in g opent met een grandioze cadens, waarbij de voorname akkoord-functies van de toonsoort op fantasierijke wijze door lange, zwerige notenreeksen met elkaar worden verbonden. Deze elementen bepalen het verdere verloop van het stuk, waarbij echter tot tweemaal toe een rustige passage optreedt, die een kort motief imitatorisch verwerkt. De talrijke modulaties (overgangen van de ene toonsoort in de andere) getuigen van een ongehoorde durf en kracht en maken een overrompelende indruk. Het bekende Fugathema is waarschijnlijk afkomstig van een Nederlands volkslied. De contrapuntische uitwerking, de verbazingwekkende architectuur en vooral het prachtige volgehouden constante ritme maken deze Fuga tot een der meest briljante en monumentale werken uit de gehele orgelliteratuur.

In het voorjaar van 1844 bezocht Mendelssohn Engeland. Tijdens dat bezoek verzocht uitgever Coventry & Hollier hem drie voluntaries te schrijven voor orgel. Dat werd de aanzet tot zijn zes orgelsonates. Het is vermeldenswaard dat de componist deze werken nooit in het openbaar heeft uitgevoerd. De Sonate nr. 4 in Bes-dur is een vierdelig werk met imposante hoekdelen en ingetogen middendelen. Het onstuimige en brillante eerste deel bestaat uit twee thema's die aan het eind met elkaar gecombineerd worden. Het eerste thema is een opgaande melodie in zestiende noten,

het tweede thema is een ritmisch thema. Het Andante religioso is een verstillend en sfeervol werk waarbij de zachte klankkleuren van het orgel goed tot zijn recht komen. Het Allegretto is rijk aan melodieuze zeggingskracht en laat zich door velen uitleggen als een Venetiaans gondellied. Kabbelende begeleiding met daarbij een zeer fraaie uitkomende melodie. Mendelssohn besluit deze sonate met een majestueus en glansrijk slotdeel (Allegro maestoso e vivace). Na een statige intro volgt er een fugato waarna het deel besloten wordt met dezelfde frase als waar dit vierde deel mee begint.

Foto: Pieter Baak

13 augustus Victor Manuel Morales

Paulino Paredes Pérez (1913-1957)

3 Mystical Chants (1941)
Introitus - Elevatio - Chant

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Ich ruf zu dir, Herr Jesu Christ BWV 639
(Orgelbüchlein)
Wachet auf, ruft uns die Stimme BWV 645
(Schübler-Chorälen)

Miguel Bernal Jiménez (1910-1956)

Toccatà

Ramón Noble (1920-1999)

Toccatina

Paulino Paredes Pérez

Toccatà

Pēteris Vasks (*1946)

Te Deum (1991)

Toelichting

Victor Manuel Morales behaalde zijn Master piano en orgel op de UNAM Faculty of Music. Hij trad op als solist en kamermusicus op enkele van de meest belangrijke festivals van Mexico, zoals Nezahualcōyotl Concert Hall, Fine Arts Palace, National Art Museum, Arts Theater en Blas Galindo Auditorium (National Arts Center), Republic Theater in Querétaro, Basilica of Our Lady of Guadalupe, Guadalajara Cathedral enz.

In 2009 publiceerde Barcelona Clivis Publications zijn transcriptie voor fluit en piano van de viool sonate no.1 van de Catalaanse componist Lluís Benjam (1914-1968), als onderdeel van zijn eerste album 'From the Edge of Time', met eerste opnames van werken van o.m. Alan Hovhaness en Arvo Pärt.

In 2012 maakte hij zijn internationale debuut als pianist en organist op historische orgels van Majorca (Sta. María de Maó, Ciutadella Cathedral, Sant Martí de Es Mercadal), Barcelona, Tarragona Music Conservatory, met als hoogtepunt een recital in de bibliotheek van Catalonië.

In 2013 bezocht hij Frankrijk om kennis te maken met de Cavaillé-Coll orgels (Saint Antoine des Quinze-Vints in Parijs en Saint Maurice Cathedral te Angers).

Zijn recente album 'Organ Music Beyond the Confines of the Century' bevat premières van Mexicaanse componisten (Federico Ibarra en Leonardo Coral) en werken van Imants Zemzaris en Pēteris Vasks.

Hij nam deel aan het 'fellowship program' van UNAM in 2011-2013 en in 2013 en 2015 kreeg hij een subsidie van het 'National Fund for Culture and Arts for the Scenic Creators Program', dat het meest belangrijke stimuleringsprogramma is voor uitvoerende kunstenaars in Mexico.

Momenteel werkt hij aan het weer onder de aandacht brengen van vergeten werken van de Mexicaanse componist Paulino Paredes Pérez (1913-1957), met o.a. een album met zijn complete orgelwerken alsmede de eerste gereviseerde uitgave van deze orgelwerken door Ediciones Mexicanas de Musica.

20 augustus**Jan Van Mol****m.m.v. Cristel De Meulder (sopraan)****César Franck (1822-1890)**

Uit 'L'Organiste' (1890):

Sept pièces en Ré majeur et en Ré mineur met gereconstrueerde Magnificat-verzen.

- Quasi Allegro
- Magnificat anima mea
- Très lent
- Quia respexit
- Quasi andante
- Et misericordia
- Vieux Noël
- Deposuit potentes
- Maestoso
- Suscepit Israel
- Vieux Noël
- Gloria Patri

François-Auguste Gevaert (1828-1908)

Salve Regina

Johann Gottfried Walther (1684-1748) Concerto del Signr. Meck, appropriato all' organo
Allegro – Adagio - Allegro**Antonio Vivaldi (1678-1741)**

Nulla in mundo (aria)

Cristel De Meulder en Jan Van Mol werken al sinds 1995 samen. Zij concerteerden overal in Europa en ver daarbuiten: Zuid-Afrika, Filippijnen, Brazilië, Japan, Uruguay, Argentinië etc. Hun cd's 'Exsultate Jubilate' en 'Tota Pulchra es' kenden een groot succes. De 'Cantio Sacra', opgenomen in de abdijkerk van Grijó in Portugal, was een ontdekking. Hun nieuwe cd, 'Cantate Domino' wil geen musicologische verkenning zijn maar 'gewoon brengen wat de mensen graag horen'. Het afgelopen seizoen hadden zij meer dan 40 concerten met recitals in Engeland, Frankrijk, Duitsland, Italië en Polen en voor dit jaar zijn er concerten gepland in Italië, Frankrijk, Nederland, Duitsland.

Toelichting**Rond Franck en het harmonium**

In zijn laatste jaar begon Franck in opdracht van uitgever Enoch een bundel Magnificat - versetten te schrijven in alle toonaarden. Het werk geraakte niet af maar onder de verwarrende titel 'L'organiste' werd het één van de meest gebruikte bundels voor harmonium. De uitvoering gebeurt altijd zonder oneven verzen van het Magnificat die erbij bedoeld zijn maar niet uitgeschreven. We hebben die gereconstrueerd aan de hand van akkoordenschema's die we elders bij Franck vonden en waarvan we veronderstellen dat ze bedoeld zijn als begeleiding van psalmodieën. Het zevende deel (7 pièces!) is een langere afsluiting waarin alle thema's nog eens de revue passeren. In de plaats daarvan eindigen we met de zang tot de Hemelse Koningin waarmee de monniken hun dag eindigden, het Salve Regina. Het werd gecomponeerd door Gevaert, een tijdgenoot, en - zoals sommige chauvinisten wel eens formuleren - ook een Belg, zoals Franck.

Rond Vivaldi en het orgel

Zowel Bach als zijn tijdgenoot Walther hebben tal van concerto's van tijdgenoten bewerkt voor orgel. Daarbij waren ze blijkbaar gefascineerd door Vivaldi. Musicologen hebben zich lang het hoofd gebroken over wie mijnheer Meck eigenlijk was in de titel van het concerto door Walther bewerkt. Ondertussen lijkt het uitgemaakt dat het om een Vivaldi - concerto gaat. De cantate van Vivaldi waarvan we de eerste aria brengen, is een ode aan de ware vrede (pax sincera) die de kuise liefde (castis amor) tot Jezus meebrengt en die nergens in de wereld (nulla in mundo) te vinden is.

27 augustus Jeroen de Haan

Johann Sebastian Bach (1685-1750)
Preludium en fuga in h-moll BWV 544

Jacques van Oortmerssen (1950-2015)
Koraalbewerking Psalm 77

Jaap Dragt (1930-2003)
Nun komm der Heiden Heiland

Jacob Bijster (1902-1958)
Koraal, trio, inleiding en fuga over
'Meester men zoekt u wijd en zijd'

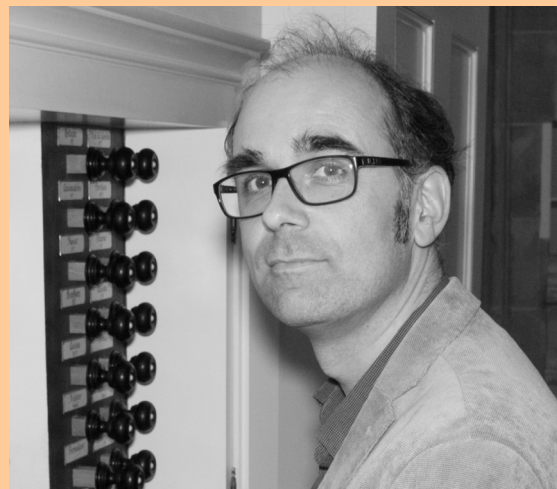
Jeroen de Haan (*1968) studeerde orgel en kerkmuziek aan de internationale hogeschool *Codarts*. Als cantor-organist is hij werkzaam in de Evangelisch-Lutherse kerk in Woerden.

Vanaf januari 2010 is hij als docent 'orgel' actief bij de cursus 'kerkmuziek-III' van de Protestantse kerk in Nederland. Sinds 2014 is hij tevens de coördinator voor de cursusplaats Den Haag en tevens hoofddocent voor de algemene vakken.

Voor het blad 'Muziek & Liturgie' schrijft hij liedbesprekingen. Ook maakt hij deel uit van de redactie van dit blad.

Namens de Evangelisch-Lutherse synode is hij afgevaardigde in enkele landelijke organen die betrekking hebben op kerkmuziek, liturgie en orgelbouw.

Op uitnodiging van het blad 'De Eerste Dag' schrijft hij in 2017 bij alle zondagen een kleine hymnologische bijdrage over het ty-pisch-lutherse zondagslied.

li-

Toelichting

De rode draad die door het programma loopt is die van de Frans-romantische orgelschool. Jacques van Oortmerssen componeerde op basis van de Geneefse melodie en tekst van psalm 77 een litanie (een lange reeks gebeden). Feitelijk is de eerste tekstregel bepalend geweest voor de gehele compositie. Want daar staat 'Roepend om gehoor te geven'. Die roep blijft het gehele werk door klinken. Ontleend aan de eerste regel van de melodie creëert Van Oortmerssen een repetitief thema. Gedurende het gehele werk blijft dit thema als een dringende roep alsmat klinken terwijl in de baslijn de melodie van psalm 77 klinkt. Deze baslijn bewerkte hij in ritmisch opzicht waardoor er een opzweepende kracht vanuit gaat. De 'roep om gehoor' wordt alsmat sterker. Totdat het plots eindigt...

Het oeuvre van Jaap Dragt is groter dan wat er is gepubliceerd. Eén van die onuitgegeven werken is de koraalbewerking over 'Nun komm der Heiden Heiland'. Ook Dragt zoekt aansluiting bij de Franse school. Deze bewerking heeft een bijna mystiek karakter. Omfloerst en vol harmonieën die alle stelligheid in de muziek wegneemt; het slotakkoord is het enige akkoord waarin de luisteraar rustervaart. Van begin tot eind wil Dragt de luisteraar meenemen in de tederheid van de roep 'Kom tot ons, de wereld wacht'.

De muziek van Jacob Bijster (bij wie Jaap Dragt studeerde) is eveneens onderhevig aan de Franse school. Bijster heeft enige tijd bij de beroemde Franse organist en componist Marcel Dupré gestudeerd. Dat verklaart veel.

Het preludium in h-moll van Bach is een grillig werk waarin veel soorten emotie voorkomen. Wanneer we Bach plaatsen als een componist die aan de vooravond van de romantiek staat, sommigen beschouwen de muziek van Bach als pre-romantiek, dan is de link met (Frans-)romantische school snel gelegd. Waar het bij Bach in diens tijd (de barok) over emotie gaat, zo gaat het in de romantiek over 'het gevoel'. De link naar beide typering? Gevoel en emotie gaan immers hand-in-hand. Na het bruisende preludium volgt een bijna-intiem fugathema, bestaande uit hele en halve toonafstanden.. Halverwege de fuga voegt Bach een tweede thema toe. Dat tweede thema kent een ander motief met een ander ritme, een energieke ritme. De introductie van dit tweede thema geeft de fuga nóg meer grandeur en voorziet de fuga als het ware van nieuwe energie.

Misschien is de koraalbewerking van Bach over de 'heilige tien geboden' het meest afwijkende werk in dit programma. De melodie klinkt, als een strikt gebod, in een strikte canon. Ach, ook in dit werk laat de pre-romantische Bach verzuchtingen horen die op het gevoel werken...

3 september Erik-Jan Eradus m.m.v. de Schola sine nomine

François Couperin (1668-1733)

Messe propre pour les Convents

Kyrie

Kyrie I (Plein jeu)

Kyrie II (scola)

Kyrie III (Fugue sur la trompette)

Christe I (scola)

Christe II (Récit de Chromorne)

Christe III (scola)

Kyrie I (Trio à 2 dessus)

Kyrie II (scola)

Kyrie III (Dialogue)

Gloria

Gloria in excelsis Deo (zang door de 'priester')

Et in terra pax (Plein jeu)

Laudamus te (scola)

Benedicimus te (Petit fugue)

Adoramus te (scola)

Glorificamus te (Duo sur les Tierces)

Gratias agimus (scola)

Domine Deus (Basse de Trompette)

Domine Fili Unigenite (scola)

Domine Deus, Agnus Dei (Chromhorne sur la Taille)

Qui tollis...miserere (scola)

Qui tollis...suscipe (Dialogue sur la Voix Humaine)

Qui sedes ad dexteram (scola)

Quoniam tu solus sanctus (Trio)

Tu solus Dominus (scola)

Tu solus altissimus (Récit de Tierce)

Cum Sancto Spiritu (scola)

Amen (Dialogue sur les Grand Jeux)

Offertoire (sur les Grands Jeux)

Toelichting

De Franse mis kende tot aan de revolutie voor de vaste onderdelen een vast patroon waarbij de misdelen gezongen werden in afwisseling tussen het koor en het orgel. Het koor zong gregoriaans, en het orgel speelde een kort orgelverset dat (in theorie) gebaseerd was op het betreffende gregoriaanse verset. Het karakter van deze orgelversetten lag vast, doordat de titel al aangeeft welke orgelregisters gebruikt moeten worden.

Deze vaste opzet van de mis heeft veel Franse componisten geïnspireerd tot het schrijven van 'orgelmissen', die de orgelversetten bevatten en be-

doeld waren om in afwisseling met het koor te spelen. François Couperin is wellicht de meest bekende componist ervan: hij schreef twee orgelmissen, één voor wat grotere parochiekerken en één voor wat kleinere kloosterkerken. Het is die kleine mis die vandaag tot klinken wordt gebracht, in zijn originele opzet: koor en orgel in afwisseling. Vanwege de tijd hoort u alleen het kyrie en gloria en sluit het concert af met de 'offertoire'. Dit laatste stuk is bedoeld om te spelen tijdens de 'collecte', en is eigenlijk het enige stuk waar het koor niet meezingt en waar de organist dus de ruimte heeft een compositie van wat grotere omvang te

spelen. Want het in afwisseling spelen had wel tot consequentie dat de orgelversetten kort moesten zijn. Het orgel in de Abdijkerk is allereerst een Frans barokorgel. Toch klinken deze Franse werken heel aantrekkelijk, niet in het minst vanwege de krachtige tongwerken die het orgel rijk is, onmisbaar bij het vertolken van deze muziek.

De koorversetten zijn afkomstig uit de *Messe Baptiste* van Jean Baptiste Lully (1632-1687)

Erik Jan Eradus kreeg zijn eerste muzikale vorming aan de Koorschool St. Bavo in Haarlem. Hij studeerde orgel bij Bernard

Bartelink, Jacques van Oortmerssen en Jean Boyer. Daarnaast volgde hij masterclasses bij o.a. Andres Cea Galan (Spaanse muziek), Andrea Marcon (Italiaanse muziek), Cor van Wageningen (Max Reger) en Hans-Ola Ericsson (Messiaen). In 2002 was hij finalist van het Nationaal Improvisatie Concours te Zwolle. Momenteel is hij werkzaam als organist-dirigent in verschillende kerken in de regio Amsterdam-Haarlem. Ook is hij dirigent van het Klein vrouwenkoor Krommenie en de zangvereniging Alma Musica in Wormerveer.

CD € 5,-

Van het Reichner-Bätz-Steendam orgel (1780/1856/2006) is een CD verkrijgbaar, gemaakt ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van de zomer-zondagmiddag-bespelingen. De kerngroep van acht organisten die deze bespelingen de afgelopen jaren doorgaans hebben verzorgd, spelen daarop 18e en 19e eeuwse koraalbewerkingen. De organisten: Sander Booij, Aarnoud de Groen, Jeroen de Haan, Vincent Hildebrandt, Gijsbert Kok, Henk Lemckert, Frank Schneider en Steven van Wieren.

Deze CD is geproduceerd door Orgelmakerij Steendam en te verkrijgen voor slechts 5 euro (achterin de kerk).

9 september Monumentendag

Op Monumentendag (9 september 2017) is de Abdijkerk van 10.00—16.30 uur geopend voor bezichtiging, met een boekenmarkt, een 'open orgelmiddag' en een afsluitend orgelconcert.

Boekenmarkt

Vanaf 10.00 uur bent u welkom op onze boekenmarkt. Prachtige en soms zeldzame boeken voor geen geld! De opbrengst komt ten goede aan de Arie Molenkamp Stichting.

Krijgt u dorst of honger van al het snuffelen: warme en koude dranken en lekkere hapjes staan voor u klaar!

Open Orgelmiddag

Van 13.30 – 15.00 uur houden we 'open dag'. Een ieder die ons fraaie orgel wil bespelen is welkom om plaats te nemen achter de klavieren van het Reichner-orgel, ongeacht zijn of haar niveau. Er is assistentie aanwezig om u zo nodig de weg te wijzen. Ook kinderen en jongeren nodigen we van harte uit van dichtbij kennis te maken met deze 'koning der instrumenten'. Aanmelding vooraf is niet nodig. Speeltijd is afhankelijk van het aantal spelers, maar minimaal 10 minuten.

Slotbespeling

Om 15.30 uur sluiten we af met een korte orgelbespeling door de vaste organist van de Abdijkerk, Vincent Hildebrandt. Zijn programma vindt u elders in deze uitgave.

9 september Vincent Hildebrandt

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Toccaten en fuga in d BWV 565

César Franck (1822-1890)

- Andantino
- Sortie

Louis James Alfred Lefébure-Wély (1817-1869)

- Communion
- Boléro de concert

Vincent Hildebrandt (1954) behaalde in 1980 het Diploma Kerkmuziek als leerling van Adriaan Engels, Barend Schuurman en Arie Eikelboom en kreeg orgellessen van Ben Fey, Jacques van Oortmerssen en Geert Bierling. Hij is sinds 1969 hoofdorganist van de Abdijkerk. In 2009 werd hij koninklijk onderscheiden voor zijn activiteiten om de Abdijkerk op de (kerk)muzikale kaart van de regio te zetten. Naast de Abdijkerk is hij actief in de parochie van de Sainte Clotilde in Parijs, waarvoor hij o.a. de website maakte over het wereldberoemde Cavallé-Coll orgel. Daarnaast heeft hij een website, facebook pagina en YouTube kanaal over Parijse orgels en -organisten. Hiervoor werd hij in 2016 onderscheiden met de *Médaille d'Argent* van de Franse *Société Académique d'Education et d'Encouragement 'Arts-Sciences-Lettres'* voor zijn verdiensten voor de Franse orgelcultuur als publicist en organisator. Zie www.organsofparis.vhil.nl en www.orgue-clotilde-paris.info.

Bach's wellicht bekendste orgelwerk is de Toccaten en Fuga in d. Het is een jeugdwerk met de nodige bravoure vandien, en een fraai voorbeeld van de 'Stylus phantasticus', een stijl die wordt gekenmerkt door het gebruik van korte contrasterende delen en een vrije vorm, verwant aan de improvisatie. Op en top barok.

Het orgeloeuvre van **César-Franck** mag beschouwd worden als een hoogtepunt in het Frans-romantische orgelrepertoire in de 19e eeuw. In 1864 kwamen zijn 'six pièces' uit, waarmee hij een geheel nieuwe wijze van componeren voor het orgel schiep, hetgeen de basis legde voor een nieuwe bloei-periode in de Franse orgelcompositie. In de periode daarvoor (1858-1863) schreef hij ook nog een bundel werken die veel minder bekend zijn geworden, waarschijnlijk bedoeld als oefenmateriaal voor één of meerdere leerlingen.

Deze werken, bedoeld voor orgel en niet voor harmonium, zijn pas na zijn dood uitgegeven. De te spelen Offertoire komt uit deze bundel. Het 'Andantino' schreef Franck nog enkele jaren eerder, kort voor zijn aanstelling tot organist van de Parijse basiliek Sainte Clotilde in 1859.

De 'six pièces' van Franck kwamen uit in een tijd waarin zijn stadsge-noot en collega **Lefébure-Wély** zijn grote triomfen vierde. Een groter contrast tussen deze twee musici is bijna niet denkbaar. Waar Franck koos voor poëzie en diepgang, stond bij Lefebure de *joy de vivre* (levenslust) voorop. Zijn composities zijn misschien vaak wat banaal, maar verraden tegelijkertijd ook gedegen vakmanschap en muzikaliteit. De *Communion* (een stuk voor tijdens de communie) laat Lefébure zich van zijn serieuze kant zien, bij de Boléro wenen we ons eerder op de kermis dan in de kerk.

